

مردی که با کامپیوتر دانشگاه، دنیا را عوض کرد

حدود ۵۱ سال پیش، این پروژه گوتنبرگ بود که به عنوان قدیمی ترین کتابخانه دیجیتال دنیا همه چیز را متحول کرد؛

حدود ۵۱ سال پیش، این پروژه گوتنبرگ بود که به عنوان قدیمی ترین کتابخانه دیجیتال دنیا همه چیز را متحول کرد؛ حالا با عبور از تحولات متعدد، پیش بینی می شود که بازار جهانی نشر دیجیتال در سال ۲۰۲۶ به ۶۲.۹۷ میلیارد دلار برسد.

به گزارش ایسنا، البته در روایت تاریخیچه نشر دیجیتال گاهی به دهه ۱۹۳۰ میلادی نیز اشاره می شود. چون در آن زمان، اولین کتاب های صوتی به فروشگاه ها آمدند؛ آن ها اولین فرصتی بودند برای آن که کسانی که قادر به خواندن نسخه مکتوب کتاب ها نیستند، بتوانند بدون نیاز به یک راوی آن ها را بخوانند.

پس از این، پروژه گوتنبرگ به عنوان یک کوشش داوطلبانه برای دیجیتالی کردن و بایگانی امور فرهنگی برای تشویق به تولید و انتشار کتاب های دیجیتالی در سال ۱۹۷۱ توسط مایکل اس هارت بنیان گذاری شد و اکنون قدیمی ترین کتابخانه دیجیتال و حاوی گنجینه منحصر به فرد کتاب های الکترونیکی رایگان است.

هارت در آن زمان و در ساعت استفاده رایگان از کامپیوتر در دانشگاه، کار صد کتاب اول را به پایان رساند و از آن پس، همه عمرش را به این پروژه اختصاص داد. گفته می شود پروژه گوتنبرگ هفته ای سه میلیون کتاب الکترونیکی تنها از طریق یک تارنما در دانشگاه کارولینای شمالی به نمایش می گذارد. این پروژه که متن کامل اغلب کتاب هایی با مجوز مالکیت عمومی را دارد، تلاش می کند تا کتاب ها را در حد امکان رایگان و در قالب هایی آزاد که بتوان روی هر رایانه ای استفاده کرد، عرضه کند.

پروژه گوتنبرگ در زمان نگارش این مطلب، در ۳۰ روز اخیر ۶ میلیون و ۶۴۸ هزار و ۷۱۶ دانلود داشته است. گفته می شود نام پروژه گوتنبرگ از نام یوهانس گوتنبرگ گرفته شده است که چاپ کتاب با حروف متحرک را در اروپا معرفی کرد. همچنین، پیترو دی میچلی ایتالیایی، اولین کسی بود که وب سایت پروژه گوتنبرگ را توسعه داد و مدیریت کرد و توسعه کاتالوگ آن را به او واگذار کرد.

پس از این، سرگذشت نشر دیجیتال به دوران سی دی رام ها می رسد، نخستین سی دی رام در سال ۱۹۸۲ به صورت تجاری در دسترس قرار گرفت و نحوه اشتراک گذاری اطلاعات را تغییر داد. از این رو، این فقط شرکت های موسیقی و ویدئو نبودند که به پتانسیل سی دی پی بردند، ناشران نیز راهی برای استفاده از آن پیدا کردند.

ناشران مجله ها و روزنامه ها نیز راهی تازه را برای توزیع نسخه های شان پیش گرفتند. در آن زمان، تعداد کمی از مردم به طور ۲۴ ساعته به اینترنت دسترسی داشتند و سی دی ها راه خوبی برای اشتراک گذاری مطالب و اطلاعات به نظر می رسیدند. برای مثال، مجله نشنال جئوگرافیک کپی هایی از آثار آرشیوی را روی سی دی رام برای توزیع توسط خرده فروشی ها تهیه کرد. این به آن شرکت کمک کرد تا از فناوری های دیجیتال برای صرفه جویی در هزینه ها استفاده کند.

گفته می شود اولین مجلات دیجیتالی به زبان HTML اولیه یا زبان های نشانه گذاری اختصاصی نوشته می شدند. پروژه گوتنبرگ نیز در آگوست ۲۰۰۳، یک سی دی حاوی حدود ۶۰۰ کتاب الکترونیکی را با عنوان «بهترین» از مجموعه تولید کرد. در دسامبر ۲۰۰۳ نیز یک دی وی حاوی نزدیک به ۱۰ هزار آیتم ساخت که در آن زمان، این تقریباً دربردارنده کل مجموعه بود.

البته، پیش از این، دهه ۱۹۹۰، عصر اولین کتاب های الکترونیکی بود. در روزهایی که تعداد کاربران اینترنت به طور تصاعدی در حال افزایش بود، نخستین کتاب های الکترونیکی خلق شدند و تقاضا نیز برای آن ها در حال افزایش بود. در آن زمان، کتاب هایی با فرمت های doc و txt و mobi و doc وارد بازار شدند.

در اواخر دهه ۹۰، بسیاری از ناشران و نویسندگان تصمیم گرفتند کتاب های خود را به صورت آنلاین بفروشند. اولین فروشگاه های کتاب دیجیتال در سال ۱۹۹۸ ظاهر شدند. استیون کینگ یکی از اولین نویسندگانی بود که شروع به فروش آنلاین رمان های خود کرد.

نشر دیجیتال همچنان با سرعت در حال توسعه بود، در سال ۲۰۰۳، فناوری ePaper به بازار انبوه معرفی شد. و در سال ۲۰۰۴ سونی Sony Librie را منتشر کرد؛ اولین کتاب الکترونیکی با استفاده از کاغذ الکترونیکی. این پروژه در سال ۲۰۰۷ توسط Kindle eReader در آمازون دنبال شد. تحولی فراموش نشدنی در بازار نشر دیجیتال از همان زمان شروع شد.

در حالی که کتاب های الکترونیکی قدیمی برای خواندن در رایانه های شخصی همچنان ساخته می شدند، کتاب های الکترونیکی جدید انقلابی در فرآیند خواندن کتاب ایجاد کرده بودند. داشتن یک کتابفروشی تمام و کمال در جیب لباس، تجربه ای کاملاً جدید بود. EReaders جدید حتی ظرفیت ذخیره سازی را افزایش داده بود و به مردم اجازه می داد ده ها سند را در جیب خود حمل کنند.

البته فقط آمازون و Kindle در خط مقدم انقلاب نشر دیجیتال نبودند، گوگل و موتور جستجوی تازه توسعه یافته آن نیز بر توسعه انتشارات الکترونیکی تأثیر گذاشتند. نمایندگان گوگل هزاران سند و کتاب را از دانشگاه های مختلف اسکن کردند، متون را به فایل های PDF تبدیل کردند و پایگاه داده و موتور جستجوی منحصربه فرد Google Books را ایجاد کردند. امروزه از این طریق چندین میلیون نسخه اسکن شده که حق کپی رایت را هم حفظ کرده اند، می توان به صورت رایگان خواند و دانلود کرد.

اما سرنوشت نشر دیجیتال به عصر موبایل رسید.

دهه دوم قرن بیست و یکم با معرفی اولین آی پد توسط اپل آغاز شد و این، نقطه عطفی واقعی در توسعه نشر دیجیتال بود. فناوری های تلفن همراه نیز گام بعدی در تکامل نشر دیجیتال بود. مردم دیگر مانند اوایل دهه ۲۰۰۰ از فایل های PDF یا ePub استفاده نمی کردند. در آن زمان، چیزی که آن ها نیاز داشتند، اپلیکیشن های موبایل بود. و پس از آن، توزیع محتوا از طریق برنامه های تلفن همراه با استقبال سریع مصرف کنندگان از تلفن های هوشمند و تبلت ها محبوب و رایج شد. امروزه ناشران می توانند به جای ADPS (Adobe Publishing Suite)، توسعه برنامه های بومی و استفاده از پلتفرم های تلفن های همراه را انتخاب کنند. برنامه های بومی فرصت های بیشتری را نسبت به ADPS فراهم می کنند، اگرچه برای ناشران بسیار زمان بر و گران قیمت هستند.

این در حالی ست که حتی در سال ۲۰۱۳، واحد معلولیت های یونیسف در نیویورک ایده کتاب های درسی دیجیتالی قابل دسترس خود را به سرپرستی Rosangela Berman Bieler راه اندازی کرد.

حالا، روند استفاده از نشر دیجیتال که در آغاز با هدف توزیع رایگان آغاز شد با فناوری EPUB ها، روی حساب های کاربری در پلتفرم های اختصاصی قفل می شوند؛ به این معنی که محصول باید خریداری شود و برای باز شدن نیاز به احراز هویت از طریق سرور مجوز دارد. بسیاری از EPUB ها به دلیل پیچیدگی ها و عدم قابلیت حمل از DRM استفاده نمی کنند، اما برخی از آن ها هم استفاده می کنند. DRM به شرکت های بزرگ فناوری اجازه می دهد از پلتفرم های انتشارات بزرگ با محافظت و کسب درآمد از مطالب دارای حق چاپ حمایت کنند. شاید اپل با پلتفرم iBooks خود که با DRM ساخته شده است، در این فضا پیشتاز باشد. این درحالی ست خریدار نمی تواند کتابی را در پلتفرم iBooks بخرد و سپس آن را به خواننده دیگری منتقل کند و فقط توسط خواننده اختصاصی اپل باید استفاده شود زیرا محتوا قفل DRM است، البته ممکن است دارای ویژگی هایی هم باشد که در حال حاضر فقط در اکوسیستم اپل پشتیبانی می شوند.

آمارها نشان می دهد بازار جهانی نشر دیجیتال از ۳۶.۲۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱ به ۴۱.۵۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ رسیده است. البته جنگ میان روسیه و اوکراین نیز همانند شیوع ویروس کرونا از جمله عواملی برشمرده شده که همانند دیگر صنایع اقتصادی بر صنعت نشر دیجیتال جهان اثر گذاشته است. با این حال انتظار می رود بازار نشر دیجیتال در سال ۲۰۲۶ به ۶۲.۹۷ میلیارد دلار برسد.

منابع:

gutenberg.org

bizcommunity.com

accessibletextbooksforall.org

thebusinessresearchcompany.com